

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Co se změní po vstupu ČR do EU pro běžného občana?

Ač bude 1. květen 2004 v českých moderních dějinách významným datem a obyvatelům České republiky přinese mnohé změny, pro běžného občana nebude sám vstup do Evropské unie znamenat žádný velký třesk.

I obavy z růstu cen, jak je ukázaly nedávné průzkumy veřejného mínění, jsou oprávněné jen částečně. Zdražení se bude týkat pouze určitého zboží či služeb a u některých výrobků odborníci očekávají naopak i pokles cen. Přínosem členství v EU by měla být zejména možnost volně cestovat a usadit se v kterékoliv zemi unie.

Ceny některého zboží od 1. května opravdu vzrostou, protože v EU lze nižší sazbu daně z přidané hodnoty (DPH) uplatňovat jen na vymezený seznam zboží. Pocítí se to ve službách (mimo jiné v kadeřnictvích, čistírnách a restauracích), které na seznamu nejsou a které tak ČR bude muset z pětiprocentní daně přeradit do skupiny se sazbou vyšší. Její výše, která v ČR činí 22 procent, je však zcela v rukou českých zákonodárců, protože unie stanoví jen minimální hranici pro DPH - 15 procent.

Některé zboží (například káva, čaj a cukrovinky) naopak může díky unijním pravidlům zlevnit, protože sníženou daň lze v EU aplikovat mimo jiné na veškeré potraviny. Levnější by mělo být i zboží z EU, u něhož odpadnou cla, například víno, měkké sýry, pivo, vepřové a drůbeží maso a oděvy.

Obavy panují i ze ztráty pracovních míst kvůli očekávanému růstu počtu cizinců, kteří budou v republice hledat práci. ČR si však v přístupové smlouvě vyjednala přechodné období, po které může příliv pracovní síly ze starých i nových členských zemí omezit, bude-li narušen její pracovní trh. Na druhou stranu Češi mohou za prací odjet do kterékoliv země EU, i když v některých státech jim přístup k zaměstnání ztíží podobná přechodná období.

Žít však bude moci český občan od letošního května kdekoliv v EU, aniž by byl jakkoli diskriminován. Bude si moci například koupit kdekoliv v unii nemovitost (zatím žádná země neoznámila, že by toto právo hodlala omezit), student bude moci za rovných podmínek nabývat vědomosti na kterékoli škole v unii. V zemích, kde ČR nemá zastupitelský úřad, budou mít Češi nárok na diplomatickou ochranu od států EU.

Jednodušší bude i režim na hranicích. Na cestu do zemí unie, Norska a na Island postačí občanský průkaz, pasy se však mohou používat dál. Nicméně kontroly na česko-unijních hranicích ještě pár let zcela zrušeny nebudou. Češi budou moci bez registrace v zemi EU zůstat, jak dlouho budou chtít.

Pokud český občan při pobytu v zemi EU onemocní, bude moci využít české zdravotní pojištění. Před odjezdem z vlasti si musí vyzvednout zdravotní formulář, s nímž má pak nárok na ošetření v kterékoli zemi EU. Pokud jde o zdravotní "výlety", tedy výjezd do země EU například na nějakou operaci, bude záležet na konkrétní pojišťovně.

Někteří lidé se obávají nutnosti výměny občanských či řidičských průkazů. To nebude zatím třeba, ČR sestavuje seznam vzorů platných typů občanských průkazů, který předá dosavadním i budoucím členům unie a který pak budou mít k dispozici i policisté na hranicích. Měnit se nebudou muset ani státní poznávací značky vozidel. Řidiči si na ně navíc mohou přidat symbol unie - modrý obdélník s dvanácti hvězdičkami.

Po vstupu ČR do EU padnou také všechna zbývající cla, takže Češi budou moci dovážet i vyvážet zboží levněji. Koupí-li si například český občan v Německu auto, bude ho moci domů dovézt levněji, totiž bez cla. Na druhou stranu už ale nebude možné si po dovozu odečítat DPH, protože v EU se platí tato daň v zemi, kde člověk výrobek koupí.